

7 (064-5)

Magyar Hírlap

RUM

1972. NOVEMBER 2, CSÜTÖRTÖK 3

2hh VENDÉGJÁRÁS

Kodály Zoltán emlékére rendezett díszhangversennyel ért véget nemrég a budapesti művészeti hetek nagyszabású rendezvénysorozata, melynek közép-pontjában Kodály születésének 90. évfordulója állt: a művészeti hetek igazgatósága az ő életművének szelleméből merítette a gondolatot, hogy azoknak az alkotóknak a seregszemléjét rendezze meg, amelyek egyrészt a népi hagyományok megőrzésére és felelevenítésére vállalkoztak, másrészt ezt össze kívánják s tudják kapcsolni a korszerűsége, való törekvéssel. Így került sor például a művészeti heteken belül a *Thália Színház* sorozatára, melyben a színház az előző évek több, népi és nemzeti tradícióból született produkcióját felelevenítette, így kapcsolódott a rendezvénysorozatba a népművészeti hagyományokat feldolgozó számos rádió- és tévéprogram, ezért került sor a *filmszínházakban* népművészeti kisfilmek s folklorisztikus ihletű újabb magyar játékfilmek vetítésére, így kapott helyet az Iparművészeti Múzeumban *A népművészet mesterei* című kiállítás. Az előző évekhez képest megnövekedett a vendégjátékok száma is a művészeti heteken, s a belgrádi *Atelje*, a prágai *Vinohrady Színház*, az angol *Royal Shakespeare Company*, a *Kubai Nemzeti Balett*, a *Moszkvai Rádió és Televízió Szimfonikus Zenekara*, a *szófiai és bécsi filharmonikusok*, *Yehudi Menuhin* mellett a Fővárosi Operettszínház épületében megrendezett folklorfesztiválon több külföldi népi együttest is vendégül láttunk, *indiaikat, chileieket*, a Szovjetunióból érkezett *komikat*.

Aligha vállalkozhatnánk itt most a méreteiben is hatalmas program átfogó értékelésére: az egyes bemutatásokat pedig már méltattuk. S ha most mégis újra szólnunk a művészeti hetek vendégjárásáról, ebből is elsősorban a *külföldi népi együttesek vendégzereplését* emelve ki, nem szeretnénk ismétlésekbe bocsátkozni. Minden kulturális eseménynek, így a művészeti hetek rendezvényeinek is van társadalmi, közéleti, tudatformáló hatása. S az említett együttesek a művészeti heteken adott estjük előtt vagy után bejárták hazánkat, így a vendégjárás voltaképpen országos volt.

Tanája voltam ilyen nem budapesti fel-lépésnek, s személyes élményeimből is tudom, hogy nem túlzás e vonatkozásban országos érdeklődésről beszélnünk. Éspedig azért nem, mert akár a chilei Aucamán együttes, akár szovjetunióbeli finnugor rokonaink, a komik estjére gondolok, ez korántsem valamiféle szakmai folklorbemutató volt, hanem egy távoli nép (hísz a komiktól is ötezer kilométer választ el bennünket) múltjából és jelenéből hozott, „előben”, *személyes találkozás élményével ható híradást*. Az egyes népek népköltészetében, népművészetében, régi igazság ez, elementáris erővel szólalnak meg azok a nagy, mondhatnánk elemi felismerések, melyeket egy-egy közösség, a nép szűrt le történelméből, sokszor keserű sorsából vagy épp történelmi újjászületéséből. S így az élő találkozás ezzel a művészettel, minden alkalommal mintegy szétfeszíti azt a kulturális élményt, ami keretet ad a népek találkozásának.

A fesztiválok korát éljük. Európa-, sőt világszerte szaporodnak a fesztiválok, tavasszal, nyáron, ősszel, s vannak már téli fesztiválok is. Sokan összefüggésbe hozzák ezt korunk új „népvándorlásával”, a nemzetközi turizmus rendkívüli fellendülésével. Nem is alaptalanul; vannak olyan fesztiválok, melyeknek egyedüli célja, hogy a turisták művészeti „ellátásáról” gondoskodjanak. A „Budapest Festival” — ahogy az idegen nyelvű prospektusok a művészeti heteket nevezik — szintén épít a főváros megnövekedett idegenforgalmára, bár a fesztivál vezetősége vallja, hogy a művészeti hetek programja elsősorban

a hazai közönségnek készül. De talán nem is itt kell összefüggéseket keresnünk; s ha összehajlítanánk, hány külföldi járt a művészeti hetek idején Budapesten, hányan látták annak rendezvényeit, még nagyon is a felszínen maradnánk. Egyébként is a vendégjárás, melyről fentebb szoltunk, túlnőtt a művészeti hetek keretein; a művészeti hetek, mint általában jól sikerült fesztiválok, a népek találkozásának szimbólumává emelkedhetett, maga a *találkozás* azonban tágabb s kevesbé körülhatárolható folyamat.

Folyamatról, tendenciáról van ugyanísz szó. Olyan folyamatról, mely túlnő az országhatárokon. Kimutatások szerint húsz évvel ezelőtt 25, tíz esztendeje 70, az idén pedig már közel 200 millió ember döntött úgy az egész világon, hogy szabad idejét külföldön, más országokban, más népek körében tölti. A kulturális együttműködés fejlődéséről nem állnak rendelkezésünkre hasonló számadatok, de számok nélkül is megállapíthatjuk, hogy *néhány évtizede még a kölcsönös kulturális vendégjárás mai méretei elképzelhetetlenek lettek volna*.

A kulturális kapcsolatok története a messze múltba nyúlik vissza. A reformáció számunkra például az akkor fejlettebb, haladó nyugati kultúra hatását is jelentette, vagy másik példával élve, Ady Endre és más magyar költők, írók párizsi élményei az egész magyar kultúrát gazdagították. A kulturális vendégjárás mai fejezete mégis alapvetően új jelenség. Egyrészt napjainkban fogalmazódik meg a *kölcsönösség igénye*, míg a hatás korábban általában egyoldalú volt, s a fejlettebb kultúrák nemegyszer elnyomták a fejletlenebb országok sajátosságait. Másrészt az érintkezést a régi századokban, de még a XX. század első felében is többnyire egyes művészek, gondolkodók, utazók közvetítették. A kulturális *vendégjárást* csakúgy, mint a nemzetközi turizmus fellendülését *technikailag* a közlekedés meggyorsulása tette lehetővé: a kulturális együttműködést és az új „népvándorlást” azonban nemcsak ez a kapcsolat fűzi össze, hanem az *egymás megismerésére irányuló, egyre fokozódó igény is*. Akinék turistaként már kinyílt a zeme a világra, még ha esetleg csak felszínes benyomásokat szerzett is, több érdeklődéssel és nagyobb tisztelettel fogadja a más népek kultúrájának, életének, gondolkodásmódjának üzenetét: hozó együtteseket, vendégművészeket.

A mikor az európai művelődésügyi miniszterek nyár eleji értekezletén — kapcsolódva a megbeszélések céljához, mely a szélesebb európai kulturális együttműködés alapjait és távlatait kívánja felvázolni — a magyar küldöttség javasolta, hogy az 1974. esztendő nyilvánítsák az *európai kulturális együttműködés évének*: a kulturális csereforgalom mind fokozódó jelentőségére is felhívta a figyelmet. Ennek új fejezete elválaszthatatlan azoktól az eszmei-ideológiai, társadalmi folyamatoktól, attól a politikai légkörtől, fejlődéstől, azoknak a törekvéseknek a megizmosodásától, melyek célja, hogy a nemzetközi politikában a *biztonság és az együttműködés éghajlata váljék uralkodóvá*. A kulturális együttműködés akkor tölti be hivatását, ha valóban azt jelenti, hogy a kultúra segítségével is fel-lépünk a társadalmi konzervatizmus, az erőszak és az agresszió hirdetői ellen, ha a népek barátságát, a béke erőinek erősítését szolgálja. Azoknak a találkozásoknak, melyekre a művészeti hetek aláírt, s keretein túl is az elmúlt hetek vendégjárása alkalmat adott, ez a mélyebb értelme.

PÁLYI ANDRÁS